



Ders : **Bölgesel Ekonomi ve Bölgesel Gelişme Politikası**

Konu 2 : **Bölge kavramı ve sınıflandırma**

Prof. Dr. N. Semih ÖZ

23 Mart 2020; Ankara



Karşılaştırmalı üstünlükler teorisi

Mekan ve iktisadi gelişim ilişkisi klasik iktisatçıların da üzerinde durduğu bir konudur. David Ricardo, ülkelerarası işbölümünün esaslarını açıklayarak, hangi ülkenin hangi ürünlerin üretiminde uzmanlaşması gerektiğini ortaya koymuştur.



Bölge kavramı

Coğrafi yakınlık ve ilişki ağları konularının ilk olarak Alfred Marshall'ın 1920'lerde yaptığı yerelleşme ekonomilerine ilişkin çalışmalarında yer aldığı belirtilmektedir.

Marshall; bir alanda faaliyet gösteren firmaların neden birbirlerine yakın yerleşerek daha verimli olduklarına ilişkin üç sebep tanımlamıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

- işgücü havuzu,
- uzmanlaşma,
- tedarikçiler ve bilginin yayılması (dışsal ekonomi)



Alan planlama açısından bölge

Alan planlama açısından bölge sınıflandırması aşağıdaki gibidir.

- Metropoliten bölge (metropolitan region)
- Koridor bölge (corridor region)
- Kırsal bölge (rural region)



Bölge kavramı

Planlama literatüründe ise 3 ayrı bölge kavramı bulunmaktadır.

- Homojen bölgeler
- Nodal /fonksiyonel bölgeler
- Planlama bölgeleri

Bölge kavramı

Planlama literatüründe ise 3 ayrı bölge kavramı bulunmaktadır

Homojen bölgeler	:	Mevcut durumun saptanması yönünden
Nodal bölgeler	:	Sosyal ve ekonomik ilişkiler yönünden
Planlama bölgeleri	:	Bölgesel kalkınma planlarının yürütülmesi yönünden



Homojen bölge

Homojen bölgeler, mekanda mümkün olduğu kadar birbirine yakın özellikler gösteren komşu birim alan ünitelerinin gruplandırılmasından meydana gelen bölgelerdir.

Bir homojen bölgede yer alan mekansal birimler, bölge dışındaki birimlere göre birbirlerine daha çok benzemektedir.



Nodal - polarize bölgeler

Bölgeler, fonksiyonel ilişkiler ölçütlerine göre belirlenmektedir.

Genellikle bir “polar” kutuplaşmış merkez etrafında bu merkez ve etkisi altındaki sahaların karşılıklı ilişkilerinin çizdiği mekanlardır.

Fonksiyonel bölge

Mesafe arttıkça etkilerin azalmasına dayanan modeller	: Yerçekimi modeli (gravite modeli) Reilly kanunu Bogue tipi yaklaşımlar
Belirli merkezi ve çeperlerini esas alan modeller	: Merkezi yer teorisi» (central place)



Fonksiyonel bölge

Türkiye’de DPT’nin 1982 yılında yapmış olduğu polarize bölgelerin saptanmasına ilişkin çalışması bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye 24 polarize bölgeye ayrılmıştır.

Örneğin bu bölgelerden biri aşağıdaki gibidir.

İzmir: Afyon, Kütahya, Burdur, Denizli, Isparta, Manisa, Muğla, Uşak, Balıkesir



Plan bölge

Bölgesel politika uygulamalarında görevli yönetimin yetki alanı içerisinde kalan saha ya da bölge planının uygulandığı alanlar bütünüdür.



Bölge kavramı

Son yıllarda yaşanan küreselleşme ve bölgeselleşme (AB, ASEAN gibi bölgesel birliklerin oluşumu), post-fordist üretime geçiş, post-modernizm, bilginin yükselen değeri, e-ticaret, esnek üretim biçimleri, üç boyutlu yazıcılar vb. ekonomik, sosyal, teknolojik ve politik değişimler geleneksel bölge kavramını da tartışılır kılmıştır.

Bölgeselleşme ve yeni bölgecilik

- Avrupa Birliği(AB),
- Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA/USMCA),
- Güney Amerika Ortak Pazarı(MERCOSUR), Güney Doğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN),
- Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği(APEC)
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)
- Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)